

דיר ארץ

אוניברסיטת בר־אילן
הפקולטה למדעי היהדות

המחלקה ללימודי ארץ ישראל וארכיאולוגיה
ע"ש מרטין (זוס)

גיליון 8, שבט תשפ"א, ינואר 2021

עורכת: אביה חממי

אנו שמחים להציג בפניכם את הגיליון החדש של העלון המחלקתי המתחדש. בגיליון זה אתם מוזמנים לקרוא על מחקרו של ד"ר דביר רביב באשר לזיהויו של הר המלך הנזכר במקורות התלמודיים. בנוסף תוכלו להתרשם ממחקרה של יעל שלישי, דוקטורנטית במחלקה, על התמודדותה של מדינת ישראל הצעירה עם מגפת השחפת בעזרת מתן חיסונים. ההסתכלות על התנהלותה של המדינה בעבר בזמן מבצע חיסונים למיגור מגיפה יכולה לשפוך אור על מצבנו כיום.

לאחר מכן מובאות המלצותיו של ארז גירון לכתיבת סמינריונים ועבודות אקדמיות במטרה לסייע לסטודנטים העוסקים כרגע בכתיבה ובמחקר. אתם מוזמנים גם לקרוא את המלצת המסלול שנכתבה על ידי מתן טולדנו בתקווה וציפייה שבקרוב נוכל לחזור ולתור את הארץ. לבסוף נקנח בעיון בשלל הפעילויות שהתקיימו במחלקה מאז תחילת שנת הלימודים.

קריאה מהנה,
אביה חממי

תוכן עניינים

3 הר המלך: ההר שאול

הים? // ד"ר דביר רביב

4 ההתמודדות עם מחלת

השחפת בקום המדינה על

ידי חיסון BCG // יעל שלישי

6 כתבתי סמינריון

ושרדתי כדי לספר על זה

המלצות לכתיבת עבודות

אקדמיות // ארז גירון

7 המלצת מסלול

ואדי זמור // מתן טולדנו

8 מפעילויות המחלקה

הצצה למגוון הפעילויות הקורות
במחלקה

ממצאים 'יהודיים' שהתגלו באזור זה. אולם המידע הארכיאולוגי המצוי בידינו כיום מאפשר לקבוע בצורה ברורה כי החל מהתקופה החשמונאית ועד מרד בר-כוכבא היו אזורי דרום השומרון (מעמקי שכם ודרומה) וכן מערב השומרון (רצועת הדום הר שומרון שבין אנטיפטריס לקיסריה), מאוכלסים ביישובים יהודיים.

תמונה יישובית עדכנית זו, המתווספת לעדויות אודות אחוזות אמידים/שליטים שהתקיימו באזורים אלו במהלך התקופות ההלניסטית, החשמונאית וההרודיאנית (בהם בולטים קברים בעלי חזיתות מפוארות מימי בית הורדוס), מאפשרת להציע כי 'הר המלך' הוא כינוי לחבלי ההר שמצפון לירושלים, מהרי בית אל ועד מחוז נרבטא בצפון (מזרחית לקיסריה), להוציא את מרכז השומרון שהיה מיושב בשומרונים.

אם כן, אולי בכל זאת יש גרעין של אמת מאחורי תיאור אלף ספינותיו של בן חרסום...

כותרת מעוטרת ומבנה גזית משלהי ימי בית שני מחורבת שחאדה, מערב השומרון

לקריאה נוספת:

ספראי ד', "הר המלך עדיין חידה", **מחקרי יהודה ושומרון**, יט, אריאל (תש"ע), עמ' 69-82.

רביב ד', "היישוב בדרום השומרון בתקופות ההלניסטית

והרומית לאור תוצאות סקר ארכיאולוגי", כרך א: ניתוח הממצא ומסקנות היסטוריות, עבודת דוקטור מטעם אוניברסיטת בר אילן, תשע"ח, עמ' 41-43.

רביב ד' ופלג-ברקת א', "שלושה פריטים ארכיטקטוניים מן התקופה הרומית הקדומה מאזור הכפר קרוות בני חסן",

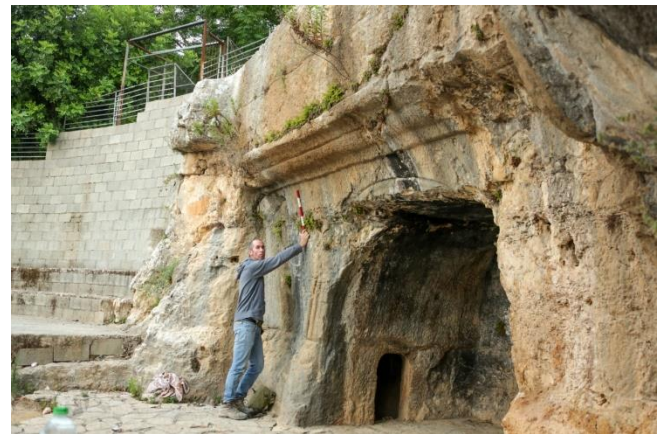
במעבה ההר – כתב עת לארכיאולוגיה והיסטוריה של אזור ההר, ט (תש"ף), עמ' 43-58.

שחר י', "הר המלך: לפתרונה של חידה", **ציון**, סה (תש"ס), עמ' 275-306.

*התמונות באדיבות ד"ר דביר רביב

"עשרת אלפים עיירות היו בהר המלך ולר' אלעזר בן חרסום אלף מכולם וכנגדן אלף ספינות בים וכולהם חרבו" (ירושלמי תענית סט, ע"א; איכה רבה ב, ד).

זיהויו ומקורו של המונח הגיאוגרפי-תלמודי 'הר המלך' נחשב עדיין לחידה במחקר הגיאוגרפי-היסטורי של ארץ ישראל. הציטוט שהובא למעלה, הלוקח מתוך אגדות החורבן, הוא רק אחד מאזכורי 'הר המלך' המתארים בין השאר אזור שאוכלס ביהודים בימי החשמונאים, חרב בימי השמד (=מרד בר-כוכבא) ויושב בחלקו בשומרונים בתקופה שלאחר מכן. בשל אזכוריו של 'הר המלך' במקורות תלמודיים ולא במקורות מימי הבית השני (דוגמת כתבי פלאביוס יוספוס) היו חוקרים שהציעו כי מדובר במונח שמתייחס לחבלי ההר המרכזי (יהודה ושומרון) בתקופה שלאחר מרד בר-כוכבא. עם זאת מרבית החוקרים שעסקו בנושא ראו בו מונח קדום שמבטא שטחים בבעלות השלטון המרכזי בתקופות ההלניסטית והרומית הקדומה. סברה זו זכתה בשנים האחרונות לתמיכה ממחקרים היסטוריים שעסקו בתיאורי אגדות החורבן התלמודיים (בעיקר בבלי גיטין נה-נח) וביססו את הרקע ההיסטוריוגרפי שלהם.

חזית קבר מפוארת משלהי ימי בית שני בסלפית, דרום השומרון

שני החוקרים הבולטים שעסקו לאחרונה בזיהויו של 'הר המלך' הם זאב ספראי ויובל שחר. ספראי צידד באפשרות שזהו כינוי להר שמצפון לירושלים (הרי בית אל) ואילו שחר הציע שמדובר באזור מערב השומרון. הצעתו של שחר התבססה בין השאר על אזכור ספינותיו של בן חרסום, עשיר מופלג שהיו בבעלותו אחוזות בהר המלך, העשוי להצביע על קרבתם של כפריו לחוף הים; וכן על תפרוסת מגדלי שדה מרשימים שתועדו על ידי שמעון דר באזור זה ושהוצע לראות בהם שרידי אחוזות שלטון. המתנגדים לזיהויו של 'הר המלך' עם מערב השומרון הצביעו על מיעוט

ההתמודדות עם מחלת השחפת בקום הגדינה על ידי חיסון BCG

יעל שליש

סטודנטית לתואר שלישי, בהנחיית פרופ' לילך רוזנברג-פרידמן ופרופ' שפרה שוורץ

מבית החולים. הן אפשרו את המשך הטיפול בחולים, את המעקב והפיקוח על מחלתם, והתריעו על מקרים חוזרים של המחלה. במקביל, כדי לשלוט בהתפשטות המחלה ולמנוע את הגעתה לאוכלוסייה הבריאה, נערך מבצע חיסון לאוכלוסייה נגד המחלה.

הקמפיין הבין-לאומי לחיסון BCG

בין השנים 1947 ל-1951 נערך קמפיין עולמי למיגור מחלת השחפת, שנעשה כחלק מתוכנית בריאות בין-לאומית.² אמנם חיסונים המוניים למניעת מחלות מדבקות כבר היו נהוגים עוד בתחילת המאה העשרים, כמו החיסון ההמוני הכפוי בניו יורק נגד אבעבועות,³ אולם לאחר מלחמת העולם השנייה גבר הצורך במניעת מחלות מדבקות כשפילטי המלחמה חיו במחנות מעבר צפופים ובתנאי היגיינה ירודים, שהיוו קרקע פורייה להתפרצות מחלות ולהפצתן. בשל כך יצאו ארגון יוניצ"ף (UNICEF), קרן החירום הבין-לאומית של האו"ם (לילדים),⁴ ארגון הבריאות העולמי וארגוני סיוע סקנדינביים (הצלב האדום השוודי ומפעל הסיוע הנורווגי)⁵ במסע פרסום שנועד לעורר מודעות לסכנה הגדולה של מחלות מדבקות, בעיקר השחפת, ולעודד את החיסון נגדה. לאחר 1950, ביקשה ממשלת ישראל מארגונים אלה את סיועם במתן חיסון ה-BCG למניעת המחלה ולריסונה.

מתן חיסון BCG בישראל

הצורך לחסן את האוכלוסייה נגד מחלת השחפת היה ברור, אולם השימוש בחיסון BCG לווה בספקות שהתעוררו לגבי יעילותו.⁶ בארצות הברית לא נעשה שימוש נרחב בחיסון זה בשנות החמישים בגלל המחלוקות בשאלה זו, והייתה עדיפות לשימוש באנטיביוטיקה. אולם בישראל ובמדינות אחרות חוסנו בו, בעקבות המלצת ארגון הבריאות העולמי, לעיתים עד 80% מהאוכלוסייה.⁷

ישראל התמודדה באותן השנים עם קשיים כלכליים, ארגוניים ומקצועיים לצד גלי העלייה הנמשכים. כתוצאה מכך פנה משרד הבריאות בבקשת עזרה מגורמי חוץ יהודיים ובין-לאומיים. לקריאת עזרה מיידית זו נענו שני ארגונים: הג'וינט ויוניצ"ף, אשר חתם חוזה לסיוע עם

בתקופת העלייה הגדולה בשנותיה הראשונות של המדינה, התמודדה מדינת ישראל עם מחלת השחפת. כמו עתה בהתמודדותנו עם הקורונה, גם אז חלק מהטיפול המונע היה מתן חיסונים. יעל שליש, אחות במקצועה, עוסקת במסגרת עבודת הדוקטורט שלה בהצלחה הפנומנלית של מדינת ישראל הצעירה במיגור השחפת, ומספרת כיצד פעל מבצע החיסונים בתחילת שנות ה-50.

השחפת הינה מחלה זיהומית ומדבקת ביותר, הנגרמת בשל חיידק התוקף בעיקר את הריאות. לאורך ההיסטוריה הפילה השחפת חללים רבים, ונחשבה למחלה מסוכנת למדי. בשנת 1906 פיתחו קמילה גוארין ואלברט קלמיטי חיסון נגד שחפת בשם BCG, אשר נכנס לראשונה לשימוש בצרפת ב-18 ביולי 1921. תחילה סברו כי החיסון יהיה יעיל גם בקרב מבוגרים וגם בקרב ילדים, אולם ממצאים הראו כי בקרב ילדים מחוסנים עדיין קיים סיכון לפתח את המחלה. לאור זאת הוגבל השימוש בו, והוא ניתן רק בארצות שבהן החשש להידבקות במחלה היה גבוה, כפי שהייתה מדינת ישראל בתקופת העלייה הגדולה.¹

התכנית הממשלתית להתמודדות עם השחפת

בשנת 1950 התעורר בישראל חשש שמא חלק מהעולים שעלו ארצה, בעיקר ממחנות העקורים באירופה אך גם מתימן, מרוקו וארצות אחרות, הינם חולי שחפת מדבקים. עם התגברות המחלה הפעילו ראשי מערכת הבריאות בישראל לחץ על הממשלה בטיעונים רפואיים ולאומיים, ועוררו אותה להכיר בחומרת הבעיה של השחפת כמחלה המאיימת על קיומה וציבותה של מדינת ישראל. על אף הקושי והמצוקה הכלכלית הוקצה תקציב גדול לבניית תשתית למיגור המחלה - הן למרפאות והן לבתי החולים. כתוצאה מכך הכין בתחילת שנות החמישים ד"ר שאול זימן, שהיה אז בכיר במשרד הבריאות ולימים מנהלו הכללי, תכנית רב-שנתית בסכום כולל של 9,625,300 ל"י עבור אשפוז, החזקת מרפאות, פעילות ומניעה והסברה וגם פעילויות שיקומיות. בעקבות זאת יכלו המרפאות הייעודיות לשחפת להמשיך לשרת את החולים גם לאחר שחרורם

(אגודה להגנת בריאות היהודים). קשרים אלו סיועו לשלב את יוניצ"ף בישראל.

⁵ Brimnes, 2007, עמ' 411.

⁶ וולבלסקי, 1950, עמ' 74-78.

⁷ Snider, 1997, עמ' 237-243.

¹ Bayer and Wilkinson, 2007, עמ' 1546.

² WHO, 1 March, 1947.

³ Fairchild, 1994, עמ' 60; Kraut, 1994, עמ' 49.

⁴ WHO, 19 March, 1998. הארגון נוסד ב-1946 במקביל להקמת האו"ם ובניהולו של ד"ר לודיג רייכמן, רופא בקטרילוג ממוצא יהודי, מומחה לבריאות הציבור בעל קשרים רחבים עם ארגון הג'וינט היהודי אמריקאי ועם אז"ע

ההתמודדות עם אחלת השחפת בקום המדינה על ידי חיסון BCG

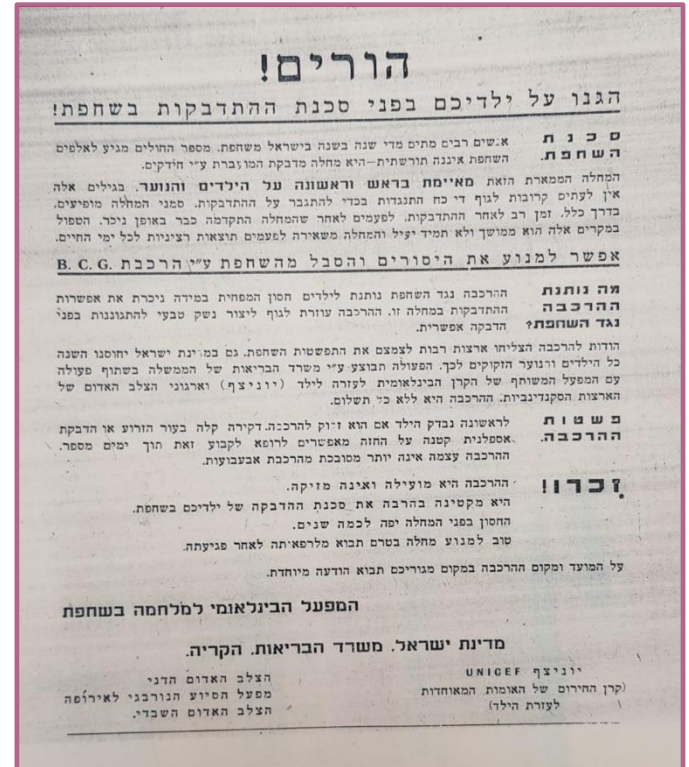
חיפה, והחל ממאי 1951 צומצם מתן החיסון במחוז חיפה, ובוצע רק במחנות שער העלייה ועתלית, מפני שפחות ופחות עולים הגיעו דרך נמל חיפה. מה גם שחלקם הגדול הופנה למעברות בדרום לאחר בדיקה רפואית שטחית ומבלי שניתן להם החיסון נגד שחפת.¹⁰

לצורך מתן החיסון במקומות מושבם של מקבלי החיסון, הכשיר משרד הבריאות בשנת 1952 שלוש יחידות ניידות שעברו במעברות וערכו בדיקות וחיסונים לאוכלוסייתן. לאחר מתן חיסון נרחב לאוכלוסייה במחוזות השונים, החלה ירידה מתמדת בשיעורי התחלואה והתמותה משחפת.¹¹

משרד הבריאות השקיע מאמצים רבים במפעל ה-BCG. מצבת כוח האדם התעדכנה מעת לעת והיה מעקב מדוקדק על מיקום החולים ובהתאם לכך התמקמו הצוותים בעבודתם. כמו כן משרד הבריאות השתדל לספק לצוות ה-BCG את התנאים המקסימליים האפשריים למילוי תפקידו, גם על חשבון נוחות עובדי המשרד האחרים.

לחיסון ה-BCG היה תפקיד חשוב במסגרת הצעדים שננקטו למיגור השחפת באותה תקופה, אולם יחד עם זאת יש לזכור כי הוא היה חלק ממערך שלם של פעולות ושיטות בתהליך מיגור המחלה.

ממשלת ישראל.⁸ משרד הבריאות הפעיל פעילות הסברה במסגרת המלחמה בשחפת. פרסום כזה מופיע לפנינו:

הקמפיין למיגור השחפת בשלטי חוצות, 1949

בפרסום זה מופיעים נתוני הרקע למחלה והסברים על הסכנה מהשחפת, על פגיעות אוכלוסיית הילדים להידבקות בה והסבל שעלול להיגרם להם בעקבותיה, וכן הסבר על החיסון והקלות בקבלתו- דקירה קטנה בעור הזרוע.

היות ועל פי הסטטיסטיקה ההדבקה התרחשה בעיקר בקרב ילדים בגילאים 2-18, בתחילה חוסנו תינוקות וילדים. מתן החיסונים לילדים היה פשוט יחסית, והוא ניתן להם במסגרות החינוכיות שבהן שהו. ילדים שבאו במגע עם קרובים חולי שחפת קיבלו חיסון בצורה פרטנית, וגם בוגרים שהוגדרו "מקרים מיוחדים".⁹

בשנת 1951 ננקטו צעדים לייצור חיסון BCG במדינת ישראל כדי להפחית את התלות בארגון הצלב האדום הסקנדינבי. ביפו הוקם מכון מיוחד לייצור תרכיב החיסון, אשר פעל מחודש מרץ באישור ארגון הבריאות העולמי. עד 1951 ניתנו רוב החיסונים במחנה "שער העלייה" ובמחוז

לקריאה נוספת:

וולובלסקי א', "על בעיית השחפת במדינת ישראל", **הרפואה**, לח, ב (1950), עמ' 74-78.
חסיס י', "העלייה ובעיית השחפת", **הרפואה**, לו, יב (1949), עמ' 133-136.
— "השחפת בישראל", **דפים רפואיים**, 5 (1964), עמ' 241-256.

Bayer R. and Wilkinson D., "Directly Observed Therapy for Tuberculosis: History of an Idea", *Lancet*, 345 (1995), pp. 1545-1548.

Brimnes N., "Vikings Against Tuberculosis: The International Tuberculosis Campaign in India, 1948-1951", *Bulletin of the History of Medicine*, 81, 2 (2007), pp. 407-430.

Fairchild A.L., *Science at the Borders – Immigrant Medical Inspection and the Shaping of the Modern Industrial Labor Force*, Baltimore and London 2003.

Snider G.L., "Tuberculosis Then and Now: A Personal Perspective on the Last 50 Years", *Annals of Internal Medicine*, 126, 3 (1997), pp. 237-243.

לטגובות: shallisr@bezeqint.net

¹⁰ משרד הבריאות, מפעל ה-BCG ביפו, סטטיסטיקה, גנזך המדינה, ג'-170/10.

¹¹ חסיס, 1964, עמ' 241-256.

⁸ חוזה בין ממשלת ישראל לארגון יוניצף, ספטמבר 1948, גנזך המדינה, תיקי יוניצף ג-8 \ 4.299 \ E\ICEF\1950\R.0029\ADD.1 UNICEF Archives, pp.19, 27.

⁹ שריה, 2.11.49 אצ"מ, קטעי עיתונות בנושא בריאות 571/413.

כתבתי סמינריון ושרדתי כדי לספר על זה

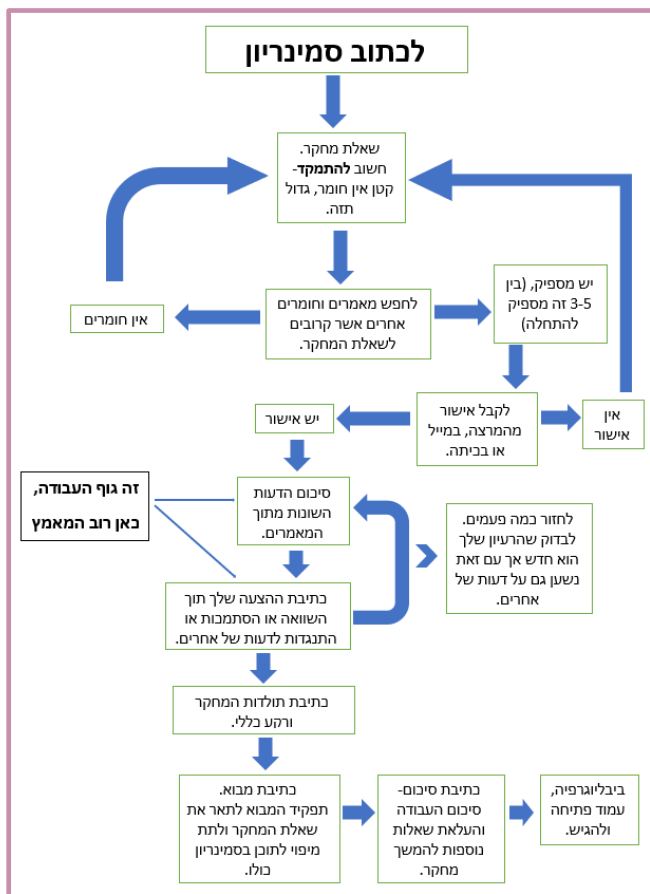

ארז גירון
סטודנט לתואר שלישי

בסוף כתיבת הפרקים ותולדות המחקר ניגש לכתוב את המבוא אשר יופיע ראשון בסמינריון. תפקיד המבוא הוא להציג את העבודה ולפרט בקצרה את הכתוב בה. נסיים את העבודה עם פרק סיכום בו בקצרה נסכם את הרעיון ונציע אפשרויות להמשך מחקר.

שלב אחרון הוא עמוד פתיחה שכולל: שם העבודה, מרצה, קורס ושם הסטודנט, וביבליוגרפיה שתצורף לסוף העבודה.

בהצלחה, ארז.

לקריאה נוספת:

וולפה ע' ועמית-כהן ע', "לכתוב עבודת מחקר- כלים וכללים: מיומנויות לכתיבת עבודות עיוניות בבית הספר התיכון ובאוניברסיטה", תל אביב, תשנ"ח.
לנדר ו', "הנחיות למחברים (מהדורה חמישית)", מפתח קתדרה לחבורות 100-61 (תשנ"ב-תשס"א), ירושלים, תשס"ד, עמ' 201-220.

לתגובות: erez778@gmail.com

זהו סוף הסמסטר הראשון ואנחנו מגיעים לתקופת כתיבת העבודות הסמינריות. לכבוד זה ארז גירון, דוקטורנט במחלקה ומורה דרך במקצועו, מביא כאן המלצות לכתיבת עבודות אקדמיות. בהצלחה!

כתיבת סמינריון היא אחת המטלות הכי מורכבות בכל התואר, בפינה זו אנסה לתת כמה טיפים לדרך. כל הנאמר כאן הוא מניסיוני האישי ועל דעתי בלבד.

בחירת נושא הסמינריון היא משימה קשה. כדאי להיחשף להרבה מהנושאים המוצעים על ידי המרצה לפני שבחרים, מומלץ לבחור נושא לפי נטיית ליבכם- האם הנושא הוא ארכאולוגי יותר או היסטורי יותר, האם הנושא הוא משהו פיזי כמו אתר ארכאולוגי או ממצא בוטני או שהוא רעיוני כמו ביוגרפיה, מנהגים ואידאולוגיה. ההמלצה היא לחכות עם בחירת הנושא לאמצע הסמסטר לפחות.

לאחר בחירת הנושא באישור המרצה צריך לבדוק שכמות החומר לנושא זה מצד אחד לא גדולה מידי דבר שיהפוך את הסמינריון לתזה ומצד שני שיהיו עליו (או על נושאים הקרובים אליו) לפחות ארבע או חמש מאמרים או ספרים שיהיה ממה להתחיל. אם יש יותר מידי חומר אז כדאי לנסות לצמצם את נושא הסמינריון ואם יש מעט מידי חומר כדאי לחפש נושא אחר באישור המרצה.

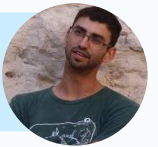
חיפוש חומר הוא גם אתגר בפני עצמו. לערוץ היוטיוב של המחלקה יעלו בקרוב שני סרטונים בהם יש הדרכה על חיפוש חומרים דרך אתר ספריית בר אילן ושווה להשקיע זמן ולראות אותם. דרך נוספת למציאת חומרים היא התייעצות עם המרצה ועם אנשי סגל נוספים- לעיתים קרובות קיבלתי הפניות מצוינות לחומרים ממרצים שהם לא מהקורס אותו למדתי. לכן ממליץ בסיוורים ובמסדרונות המחלקה (כשיחזרו) פשוט דברו על הנושא שבחרתם ותראו כמה הפניות נוספות תקבלו.

כדאי להתחיל את הכתיבה עם סיכום הנאמר על הנושא. פרק זה הוא "תולדות המחקר" ומשם תמשיכו לפתח את הרעיון שלכם. זוהי עבודת סמינריון ולכן כל הצעה חדשה מקובלת כל עוד תבססו אותה וחופף מהמרצה היא לא תעבור שיפוט נוסף. אפשר לחלק את הנושא לכמה פרקים שיתמקדו בצדדים שונים שלה.

תוך כדי כתיבה בוודאי תתקלו בהפניות חדשות מתוך החומר שקראתם וכך העבודה תתפתח ותגדל וסביר שיהיו כמה סבבי כתיבה עד שתגיעו לסיום כתיבת הפרקים.

מתן טולדנו

סטודנט לתואר ראשון במחלקה, מדריך טיולים בבי"ס שדה עפרה

ואדי זמור

*התמונות באדיבות מתן טולדנו

את המסלול אנחנו מתחילים באזור התעשייה של מעלה אפרים, ניתן להחנות את הרכב ליד השער הצהוב בכניסה. לאחר שנחצה את הכביש הראשי אנחנו ניתקל בסימון אדום שפונה מזרחה בעמק ירוק ומיוחד ומלא בפריחה בצבעים מרשימים של אדום, צהוב ולבן (בעונה), אנו נטפס לגבעה בטיפוס לא ארוך אבל קצת תלול, שם נגיע לתצפית מרשימה על אזור בקעת פצאל, נהר הירדן והרי מואב ועמון שנמצאים מעבר לו. מהתצפית נלך על צלע ההר בירידה דרומה מול הנוף עד שנפגוש עץ שיזף בודד שזהו הצל היחיד עד לנקודה זו.

ליד העץ הסימון ימשיך מזרחה ולאחר 100 מטרים ניפגש עם כביש אנו נחצה אותו ונגיע לעוד חניה שגם שם ניתן להתחיל את המסלול (לעצלנים מביננו).

מכאן אנו נכנסים לחלק המצוקי של הנחל עם מצוקי אבן גבוהים שיזדקרו מעלינו. מכאן אנו נלך אך ורק בנחל עם הסימון לאחר כקילומטר של הליכה מאתגרת במקצת בין הבולדרים בנחל אנו נצא מהחלק המצוקי של הנחל ונגיע לכיכר הירדן כשלמולנו הנוף המדברי הפתוח של בקעת הירדן ונעבור ליד מאהל בדואי. שם יהיה סימון שבעקבותיו נמשיך מזרחה במישור עד שנגיע למעביר מים מתחת לכביש ולאחר שנעבור במעביר מים נלך 500 מטר לאורך הכביש ונגיע לחניה של סיום המסלול ליד המושב פצאל.

עונה מומלצת: סוף החורף או האביב

רמת קושי: בינוני

משך: 3 שעות

מסיורי המחלקה

גם בתקופת הקורונה המאתגרת סיורי המחלקה ממשיכים ביתר שאת ובהתאם להנחיות על מנת להמשיך ולהכשיר את תלמידי המחלקה במקצועות השונים. מובאות כאן מעט מהתמונות שצולמו במהלך הסיוורים השנה.

מסיוור של פרופ' בועז זיסו לח' רסק במסגרת קורס יסודות הסקר. צילום: בועז זיסו

מסיוור של ד"ר דביר רביב להר חרשה ונחל דולב. צילום: אסתר מלט

מסיוור של פרופ' שון זליג- אסתר לתל עירא, תל ערד וח' ענים. צילום: יובל נוימן

מסיוור של ד"ר דביר רביב לגוש עציון. צילום: שחר בן נעים

מסיוור של פרופ' בועז זיסו לח' רסק. צילום: שמעון הירש

חפירות חוקוק

לבד מן החפירות הלימודיות, המכון לארכיאולוגיה הרחיק את פעילותו וחידש השנה את ביצוע חפירות ההצלה על ידו. בחודש אוקטובר השנה התקיימו ארבע חפירות הצלה, כולן באזור חוקוק שליד הכנרת. החפירה נוהלה על ידי ד"ר דבורה קסוטו וד"ר שירה אלבו ובשיתוף סטודנטים נוספים מהמחלקה. בחפירות התגלו בין היתר מבנים מתקופת הברונזה הקדומה ומעט שרידים מהתקופה הרומית.

סדנת QGIS

בחודשים נובמבר- דצמבר של 2020 הועברה סדנת GIS (ממ"ג- מערכת מידע גיאוגרפי) לתלמידי המחלקה. הסדנה הועברה ע"י נועם בר-דוד, סטודנט לתואר שני במחלקה והיא הוצעה לכלל התלמידים בחינם. הסדנה הותאמה הן לעוסקים בארכיאולוגיה והן לעוסקים בגאוגרפיה היסטורית. בסופה יכלו הלומדים לייצר לעצמם מפות ברמה גבוהה, ולייצא אותן לטובת מחקר, פרסום או עבודות אקדמיות. התוכנה שנלמדה היא QGIS, שהיא תוכנת קוד- פתוח חופשית לשימוש. החומר הנלמד כלל הכנת מפה הכוללת קווי גובה, עיגון תצלומים, עבודה עם קבצי TIF, DEM, פריסת נתונים על גבי מפה, פילוח הנתונים, וייצוא של המפה בליווי קואורדינטות וחץ צפון.

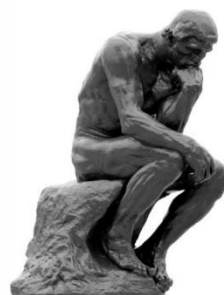
בועז ברי, סטודנט לתואר ראשון שהשתתף בסדנה מספר: "הסדנה שנועם עשה מעולה לארכיאולוגים לדעתי כי הרבה פעמים ארכיאולוגים צריכים למקם נקודות איתור של ממצאים על גבי מפה. לכן אני מצאתי את זה כמאוד שימושי ובעתיד, גם בעבודות מחקר פרטיות וגם בתור ארכיאולוג, תהיה לי נגישות לעולם המיפוי בזכות זה."

מועצת הסטודנטים של המחלקה ללימודי א"י
וארכיאולוגיה גאה להציג:

מרתונים
למבחנים

ימי לימוד מרוכזים לקראת מבחני
המקאות

א"י בתקופת בית שני	8:00-11:00 24/1
מבוא לתולדות א"י בעת החדשה	13:00-16:00 31/1
יסודות הגאוגרפיה הפיזית ומבוא לגיאומורפולוגיה	10:00-13:00 3/2
מבוא לארכ' של א"י בתק' ההלניסטית והרומית הקדומה	10:00-13:00 9/2
א"י בתקופת המקרא	13:00-16:00 15/2

למשלמי דמי
רווחה- חנים
לשאר- 20 ש"ח

לפרטים נוספים:
moatza.lisa@gmail.com